

Michał Ozga

Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na dysproporcje międzyregionalne w Polsce

Słowa kluczowe: *bepośrednie inwestycje zagraniczne, rozwój regionów.*

Abstrakt: Celem artykułu jest przedstawienie wybranych teorii dotyczących lokowania bezpośrednich inwestycji zagranicznych, zobrazowanie znaczenia bezpośrednich inwestycji zagranicznych dla gospodarki regionu, jak i zilustrowanie wpływu tego typu inwestycji na dysproporcje międzyregionalne na przykładzie Polski. Bepośrednie inwestycje zagraniczne są siłą motoryczną rozwoju regionów, gdyż wprowadzają nowoczesne technologie i tworzą nowe miejsca pracy. Ten typ inwestycji spowodować może również wzrost wydajności oraz produktywności gospodarki. Kapitał zagraniczny, bardzo ważny dla rozwoju regionu, omija jednak regiony, gdzie występuje słaba infrastruktura oraz wysokie bezrobocie, co pogłębia istniejące dysproporcje. Regiony o wysokim poziomie bezpośrednich inwestycji zagranicznych charakteryzują się niższym poziomem bezrobocia, wyższym przeciętnym wynagrodzeniem i przede wszystkim wyższym poziomem produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca.

WPROWADZENIE

Bepośrednie inwestycje zagraniczne są najbardziej pożądanym przez wszystkie kraje rodzajem inwestycji, ponieważ, oprócz napływu aktywów finansowych i rzeczowych, powodują transfer technologii, *know-how* oraz nowoczesnych metod zarządzania i nie ulega wątpliwości, że są również ważną determinantą rozwoju gospodarczego. Bepośrednie inwestycje zagraniczne szczególną rolę odgrywają w gospodarkach postsocjalistycznych, w tym w Polsce, gdzie występują stosunkowo niewielkie zasoby krajowe. Zagraniczne przedsiębiorstwa, operujące od dawna w warunkach gospodarki

rynkowej, z jednej strony przyspieszyły rozwój gospodarczy Polski, a z drugiej zwiększyły dysproporcje pomiędzy zachodnią a wschodnią Polską. Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie wybranych teorii dotyczących lokowania bezpośrednich inwestycji zagranicznych, zobrazowanie znaczenia bezpośrednich inwestycji zagranicznych dla gospodarki regionu, jak i zilustrowanie wpływu tego typu inwestycji na dysproporcje międzyregionalne na przykładzie Polski.

WYBRANE TEORIE WYJAŚNIAJĄCE LOKOWANIE BEZPOŚREDNICH INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH W POSZCZEGÓLNYCH REGIONACH

W niniejszym artykule pojęcie „regionu” tożsame jest z pojęciem województwa, jako największą jednostką podziału terytorialnego kraju. Teorie rozwoju regionalnego, które skupiają się na badaniu procesów rozwoju w skali regionu, podzielić można na dwie zasadnicze grupy: pierwsza utożsamiana z klasyczną teorią ekonomii, druga z teorią keynesowską. Według zwolenników ekonomii klasycznej przyczyną dysproporcji rozwoju regionalnego kraju jest polityka ekonomiczna państwa. Państwo koncentruje się na rozwoju działowo-gałęziowym, a nie terytorialnym, co wywołuje negatywne zjawiska, np. unifikację przestrzeni, szczególnie w zakresie ekonomicznym. W gospodarczym rozwoju regionalnym następuje wykształcenie się centrum i peryferii. W centrum następuje kumulacja zjawisk gospodarczych, co potwierdza teoria lokalizacji. W związku z tym występują obszary dominujące nad innymi pod względem koncentracji korzyści osiąganych ze wzrostu gospodarczego¹. Czynnikiem sprzyjającym rozwojowi regionów może być nadanie im przez państwo większej autonomii i popieranie rozwoju regionalnego. Z kolei nurt keynesowski nierównowagę rozwoju regionalnego upatruje w niedoskonałościach mechanizmu rynkowego. Wynika to z faktu, że istniejące dysproporcje poziomu rozwoju regionów przy działaniu mechanizmu rynkowego nie tylko nie zostają zlikwidowane, ale nawet się pogłębiają. W myśl teorii Keynesa jednym z najistotniejszych czynników rozwoju gospodarki, także w ujęciu regionalnym, są inwestycje, których realizacja wywołuje określone efekty ekonomiczne².

¹ T. Latocha, *Bezpośrednie inwestycje a rozwój regionalny w Polsce*, [w:] W. Karaszewski (red.) *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce*, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń, 2003, s. 347.

² R. Warżala, *Regionalne zróżnicowanie aktywności kapitału zagranicznego*, [w:] Z. Dach, A. Pollok (red.), *Gospodarka Polski po 15 latach transformacji*, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Kraków 2005, s. 236–237.

Informacji na temat koncentracji geograficznej bezpośrednich inwestycji zagranicznych dostarcza również teoria lokalizacji, która opiera się na twierdzeniu, iż o podjęciu bezpośrednich inwestycji zagranicznych decydują przede wszystkim czynniki lokalizacyjne występujące w kraju goszczącym, po porównaniu ich z warunkami charakterystycznymi w tym zakresie dla kraju inwestora. Aby została podjęta produkcja za granicą, kraj goszczący musi posiadać znaczącą przewagę nad krajem macierzystym w zakresie czynników lokalizacji. Brane są pod uwagę walory lokalizacyjne o charakterze ekonomicznym (jakość i ceny zasobów, infrastruktura oraz dostępność komunikacyjna, technologie, rynek zaopatrzenia i zbytu, klimat inwestycyjny), społeczno-kulturowym (w tym dystans psychologiczny i socjologiczny oraz bariera językowa), prawno-politycznym, geograficznym oraz związane z prowadzoną polityką gospodarczą, w tym zasady działania podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego³.

ZNACZENIE BEZPOŚREDNICH INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH DLA GOSPODARKI REGIONU

W literaturze istnieją rozbieżne stanowiska w ocenie znaczenia bezpośrednich inwestycji zagranicznych⁴ (BIZ) dla gospodarki kraju lokaty. Zagadnienie to wywołuje wiele sporów i kontrowersji. Generalnie BIZ uznawane są za niezwykle korzystne dla krajów, które kontynuują proces transformacji systemowej, w tym dla Polski, ponieważ kraje te napotykać na wiele przeszkód, m.in. brak kapitału. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne, które stanowią zewnętrzne źródło inwestowania pokonują tę barierę. Przez niektórych ekonomistów wyrażane są także obawy co do ich rzeczywistego wpływu na tworzenie trwałego wzrostu gospodarczego, potencjału intelektualnego kraju przyjmującego czy ich prorozwojowego charakteru⁵. Doświadczenia

³ A. Zakrzewska-Półtorak, *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w gospodarce województwa dolnośląskiego*, rozprawa doktorska, Akademia Ekonomiczna im. Oskara Langego, Wrocław 2006, s. 32.

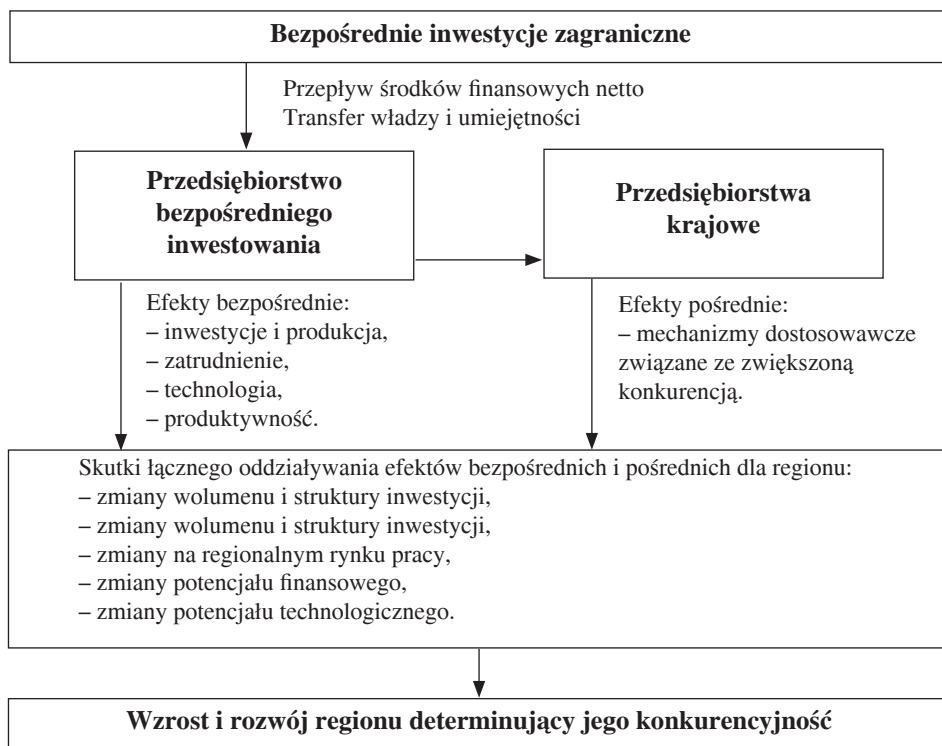
⁴ Według definicji Międzynarodowego Funduszu Walutowego i OECD przez bezpośrednie inwestycje zagraniczne rozumie się lokaty kapitału, podejmowane z zamiarem uzyskania bezpośredniego wpływu na działalność przedsiębiorstwa, w którym się inwestuje, albo dostarczenie nowych środków przedsiębiorstwu, w którym inwestor ma już znaczący udział. Motyw kontroli, tj. zamiar wywierania bezpośredniego wpływu na zagraniczne przedsiębiorstwa jest wymieniany jako istotne kryterium bezpośrednich inwestycji. Aby zidentyfikować inwestycje bezpośrednie przyjmuje się, że inwestor bezpośredni ma co najmniej 10% akcji zwykłych (tzn. udziału w kapitale) lub uprawnienia do co najmniej 10% głosów na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy lub udziałowców (por. J. Witkowska, *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Europie Środkowo-Wschodniej*, UŁ, Łódź 1996, s. 12.).

⁵ Por. m.in. M. A. Weresa, *Skutki inwestycji zagranicznych dla gospodarki kraju przyjmującego – doświadczenia Polski*, [w:] *Rola inwestycji zagranicznych w gospodarce*, Zeszyty BRE

światowe pozwalają jednak stwierdzić, że w skutkach, jakie generują BIZ, przeważają efekty pozytywne.

Inwestycje zagraniczne to jeden z najważniejszych czynników rozwoju gospodarczego, ponieważ obok transferu kapitału następuje również transfer technologii, *know-how* oraz metod zarządzania. W wyniku napływu kapitału zagranicznego i konieczności konkurowania lokalnych i zagranicznych przedsiębiorstw może nastąpić poprawa zasobów krajowych i ich produktywności. Naśladowanie przez krajowe przedsiębiorstwa nowych rozwiązań wprowadzonych przez zagraniczne podmioty może doprowadzić do zmian w pozycji konkurencyjnej całego kraju, jak i regionu, co zilustrowano na schemacie 1. Do najważniejszych efektów napływu inwestycji zagranicznych

Schemat 1. Mechanizm wpływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych na gospodarkę regionu

Źródło: opracowanie własne na podstawie: A. Szczepkowska-Flis, *Podstawy teoretyczno-metodyczne badania roli inwestorów bezpośrednich w gospodarce regionu*, [w:] L. Wojtasiewicz (red.), *Rola zagranicznych inwestorów bezpośrednich w gospodarce Wielkopolski*, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań 2006, s. 13.

Bank-Case, nr 62, Warszawa 2002 oraz M. Jaworek, *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w prywatyzacji polskiej gospodarki*, Dom Organizatora, Toruń 2006, s. 59–68.

dla kraju przyjmującego inwestycje należą: uzupełnienie krajowych zasobów i umiejętności, wprowadzenie nowych metod zarządzania, pobudzenie przedsiębiorczości oraz współtworzenie przez podmioty z kapitałem zagranicznym krajowego PKB.

Oczekiwania regionów przyjmujących bezpośrednio inwestycje zagraniczne mogą być motywowane ich potrzebami w zakresie m.in.⁶:

- uzupełniania niedoborów kapitałowych wynikających z niedostatecznych oszczędności wewnętrznych,
- technologicznego unowocześnienia gospodarki regionu, upowszechniania nowatorskich metod organizacji i zarządzania,
- zwiększenia konkurencyjności w skali ponadnarodowej, wyrażającego się m.in. wzrostem zdolności eksportowej,
- zmniejszenie bezrobocia przez generowanie popytu na rynku pracy,
- intensyfikacji gospodarczej, m.in. poprzez korzystne dla miejscowych podmiotów oddziaływanie przedsiębiorstw zasilanych kapitałem zagranicznym.

Transfer technologii oraz wprowadzanie innowacji są najważniejszą korzyścią dla kraju przyjmującego inwestycje zagraniczne. Szczególnie cenne są one w krajach słabo rozwiniętych, w tym w krajach przechodzących etap transformacji. Gospodarki tych krajów potrzebują nowych koncepcji polityki ekonomicznej, która poprzez wykorzystanie nauki i techniki pozwoli zmodernizować gospodarkę kraju i uplasować ją wysoko na arenie międzynarodowej. Niestety, aby nastąpił rozwój technologii, potrzebne są wysokie nakłady finansowe, na które nie stać kraje słabo rozwinięte. Rozwiązaniem tego problemu są właśnie inwestycje zagraniczne, które wypełniają tę lukę w gospodarkach słabo rozwiniętych⁷.

Efekt edukacyjny generowany obecnością zagranicznych podmiotów w otoczeniu gospodarczym regionu, oszczędne gospodarowanie czynnikiem pracy, wysoka wydajność – to walory, które pośrednio przynoszą odpowiedź na pytania dotyczące roli kapitału zagranicznego w dyfuzji postępu technologicznego i modernizacji regionalnego przemysłu. Zgodnie z teorią wzrostu endogenicznego istnieje bezpośrednia zależność pomiędzy stopniem implementacji rozwiązań technologicznych stosowanych w krajach wiodących a przyspieszeniem wzrostu gospodarki goszczącej kapitał⁸.

⁶ W. Karaszewski (red.), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w województwie kujawsko-pomorskim (stan, znaczenie dla gospodarki województwa, stymulanty i destymulanty napływu)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2005, s. 7.

⁷ M. Stawicka, *Atrakcyjność inwestycyjna Polski*, CeDeWu, Warszawa 2007, s. 91.

⁸ M. Kania, *Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na rozwój gospodarczy regionu na przykładzie opolszczyzny*, [w:] W. Karaszewskiego (red.), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w podnoszeniu konkurencyjności polskiej gospodarki*, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2005, s. 278.

Kapitał zagraniczny w postaci BIZ przyczynia się w dużej mierze do re-strukturyzacji kraju (regionu) przyjmującego, a w szczególności do przeprowadzenia procesów prywatyzacyjnych. Od samego początku procesu transformacji polskiej gospodarki inwestorzy zagraniczni brali znaczący udział w prywatyzacji przedsiębiorstw. W większości sprywatyzowanych spółek, do których napłynął kapitał zagraniczny, znacznie poprawiła się kondycja ekonomiczna oraz wzmocnił się ich potencjał rozwojowy⁹.

Ogólnie pozytywnej ocenie wpływu BIZ na gospodarkę kraju przyjmującego może więc towarzyszyć niekorzystne pogłębianie się zróżnicowania poszczególnych regionów pod względem rozwoju gospodarczego. Jest to rezultat dysproporcji regionalnych ukształtowanych historycznie i utrwalonych w latach gospodarki planowanej. Do innych przyczyn takiego stanu rzeczy zaliczamy relatywnie niską mobilność kapitału, będącą wypadkową podaży i skłonności do inwestowania w poszczególnych regionach. Praktyka pokazuje, że najczęściej kapitał napływa do regionów najsilniejszych ekonomicznie, co pogłębia przestrzenne dysproporcje rozwoju¹⁰.

REGIONALNE ROZMIESZCZENIE BEZPOŚREDNICH INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH W POLSCE

Regionalne rozmieszczenie inwestycji zagranicznych w naszym kraju charakteryzuje się silną nierównomiernością. Wraz z ich napływem następowała wyraźna koncentracja spółek z udziałem kapitału zagranicznego w najbardziej uprzemysłowionych częściach Polski. Oznacza to, że inwestycje zagraniczne nie intensyfikują wszystkich regionów Polski w równej mierze, w wyniku czego pozytywne skutki związane z transferem technologii, dyfuzją wiedzy oraz napływem kapitału ograniczają się tylko do regionów, na których terenie zostały zrealizowane. To z kolei może jeszcze bardziej pogłębiać różnice w poziomie gospodarczym i społecznym występujące pomiędzy poszczególnymi obszarami¹¹.

⁹ M. Kujawka, *Znaczenie bezpośrednich inwestycji zagranicznych dla rozwoju regionu (na przykładzie województwa kujawsko-pomorskiego)*, [w:] *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w podnoszeniu...*, s. 225.

¹⁰ J. Heller, R. Warząła, *Regionalne uwarunkowania napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski*, „*Ekonomista*” 6/2005, s. 788.

¹¹ L. Czaplewski, *Przestrzenne rozmieszczenie inwestycji zagranicznych w Polsce*, [w:] W. Karaszewski (red.) *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce*, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń 2003, s. 327.

Tabela 1. Kapitał zagraniczny w Polsce według województw w 1998 i 2006 roku

Województwo	1998 (w mln zł)	Udział w %	2006 (w mln zł)	Udział w %
Dolnośląskie	1 217,0	3,8%	11 384,2	9,2%
Kujawsko-pomorskie	508,0	1,6%	1 676,2	1,4%
Lubelskie	431,7	1,4%	653,5	0,5%
Lubuskie	563,3	1,8%	1 334,7	1,1%
Łódzkie	997,0	3,1%	2 930,1	2,4%
Małopolskie	1 942,1	6,1%	11 510,5	9,3%
Mazowieckie	16 777,8	52,9%	61 198,7	49,7%
Opolskie	570,9	1,8%	1 269,9	1,0%
Podkarpackie	510,1	1,6%	1 568,1	1,3%
Podlaskie	159,0	0,5%	213,2	0,2%
Pomorskie	865,0	2,7%	3 118,5	2,5%
Śląskie	2 594,2	8,2%	9 745,7	7,9%
Świętokrzyskie	500,9	1,6%	2 960,2	2,4%
Warmińsko-mazurskie	376,1	1,2%	1 440,6	1,2%
Wielkopolskie	3 020,7	9,5%	10 488,6	8,5%
Zachodniopomorskie	658,9	2,1%	1 703,7	1,4%
Ogółem	31 693,2	100 %	123 196,6	100 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, <http://www.stat.gov.pl> (15.10.2008).

Jak zilustrowano w tabeli 1, prawie połowa środków w postaci BIZ w Polsce zarówno w 1998, jak i w 2006 roku została zainwestowana w województwie mazowieckim, na kolejnych miejscach uplasowały się województwo małopolskie, dolnośląskie, wielkopolskie oraz śląskie. W tych pięciu województwach w dwóch badanych okresach zainwestowano prawie 85% kapitału zagranicznego ogółem. Do statystyk dotyczących regionalnego rozmieszczenia BIZ w naszym kraju należy podchodzić z pewną ostrożnością, ponieważ dane zbierane są na podstawie siedziby firmy, dlatego głównie dla województwa mazowieckiego są one przeszacowane, gdyż przedsiębiorstwa tam zarejestrowane prowadzą działalność w kilku województwach.

Jeśli chodzi o liczbę pracujących w poszczególnych regionach Polski w 2006 roku, to ponad połowę pracujących skupiły podmioty z trzech województw: mazowieckiego (35,0%), wielkopolskiego (12,7%) i śląskiego (9,8%)¹².

W najbliższym czasie nie należy oczekiwać radykalnej zmiany kierunków napływu kapitału. Będzie on płynął do regionów najbogatszych.

¹² *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2006 roku*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2007, s. 20.

Rozwój sieci komunikacyjnych (w tym autostrad) zwiększy dostępność komunikacyjną kraju, jednak główne inwestycje lokowane będą w centrach rozwojowych. Lokalizacja inwestycji zagranicznych w regionach słabiej rozwiniętych w dużej mierze zależeć będzie od władz samorządowych. Jednak należy spodziewać się wpływu inwestycji zagranicznych na utrwalenie charakteru regionów. Zgodnie z tą tezą inwestycje pracochłonne lokowane będą tam, gdzie istnieją największe zasoby taniej siły roboczej, jak i inne sposoby ograniczania tych kosztów, a inwestycje zaawansowane technologicznie realizowane będą w największych ośrodkach wzrostu¹³. Preferencje korporacji transnarodowych w zakresie rodzaju inwestycji i typu regionu przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2. Preferencje korporacji transnarodowych w zależności od rodzaju inwestycji i typu regionu

Typy regionów	Korporacje transnarodowe poszukujące:		
	technologii, kapitału ludzkiego	rynku zbytu	redukcji kosztów
Aglomeracje i inne duże ośrodki miejskie (np. Warszawa, Kraków)	+	+	+/-
Pozostałe atrakcyjne regiony Polski (np. zachodnia Polska, gminy w pobliżu aglomeracji)	-	+	+
Regiony mało atrakcyjne (np. wschodnia Polska, peryferyjne obszary wiejskie)	-	-	+

Źródło: W. Dziemianowicz, *Inwestycje zagraniczne jako czynnik rozwoju polskich regionów*, Ekspertyza wykonana na zlecenie Departamentu Koordynacji Polityki Strukturalnej w Ministerstwie Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2004, s. 10.

Zróźnicowanie regionalnego rozmieszczenia bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce wyjaśniają badania A. Cieślaka, przeprowadzone przed i po reformie administracyjnej dla 49 i 16 województw, których wyniki są następujące¹⁴:

¹³ Opracowanie własne na podstawie: W. Dziemianowicz, *Inwestycje zagraniczne jako czynnik rozwoju polskich regionów*, Ekspertyza wykonana na zlecenie Departamentu Koordynacji Polityki Strukturalnej w Ministerstwie Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2004, s. 10.

¹⁴ Por. A. Cieślak, *Geografia Inwestycji Zagranicznych. Przyczyny i Skutki lokalizacji z udziałem kapitału zagranicznego w Polsce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2005, s. 186–206.

1) działalność firm zagranicznych w regionie bardzo silnie oddziałuje na napływ kolejnych firm z udziałem kapitału obcego, ponieważ początkowa przewaga regionu ulega z czasem dalszemu pogłębieniu, dzięki rozwojowi na jego terenie sieci dostawców dóbr i usług pośrednich ukierunkowanych na obsługę firm zagranicznych,

2) istotne znaczenie dla decyzji o alokacji BIZ mają efekty zewnętrzne związane z dostępnością w regionie usług wyspecjalizowanych,

3) ważnymi kryteriami lokalizacji BIZ jest ekonomiczna wielkość regionu, stan infrastruktury technicznej, wysokość w nim realnej stawki płac oraz indeks skolaryzacji,

4) wysoka stopa bezrobocia zniechęca inwestorów do alokacji BIZ w regionach,

5) rozwój infrastruktury technicznej w regionach o wysokim bezrobociu, obniżając koszty działalności gospodarczej związane z dostępem do źródeł zaopatrzenia i rynków zbytu, może sprzyjać dopływowi BIZ.

ZRÓŻNICOWANIE POZIOMU GOSPODARCZEGO W POLSCE

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne wpływają na poziom rozwoju gospodarczego poszczególnych regionów, co przejawiać się może w takich wielkościach makroekonomicznych, jak produkt krajowy brutto czy stopa bezrobocia. Udział kapitału zagranicznego w inwestycjach ogółem spowodować może również wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, gdyż przedsiębiorstwa zagraniczne muszą konkurować o siłę roboczą z przedsiębiorstwami lokalnymi. Obecność kapitału zagranicznego wpływa również pozytywnie na poziom dochodów własnych gmin¹⁵, z których finansowana jest podstawowa infrastruktura będąca ważną stymulantą dla następnych inwestycji.

¹⁵ Do dochodów własnych gmin, zgodnie z ustawą z 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (DzU 2003 Nr 23 poz. 1966), zalicza się m.in. wpływy z podatku od nieruchomości, od środków transportowych, 39,34% udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych zamieszkałych na obszarze gminy, 6,71% udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych posiadających siedzibę na obszarze gminy.

Tabela 3. Wybrane wskaźniki makroekonomiczne polskich województw (w nawiasach podano miejsce w skali kraju)

Województwo	PKB <i>per capita</i> w zł (2005)	Dochody własne gmin <i>per capita</i> w zł (2006)	Stopa bezrobocia w % (2007)	Śr. wynagrodzenie brutto w zł (2006)	BIZ <i>per capita</i> w zł (2006)
Dolnośląskie*	26 620 (4)	1 203 (1)	11,4 (8)	2 456 (4)	3 950 (2)
Kujawsko- pomorskie	22 474 (9)	774 (11)	14,9 (13)	2 147 (11)	811 (13)
Lubelskie	17 591 (16)	586 (16)	13,0 (10)	2 173 (10)	301 (15)
Lubuskie	23 241 (8)	971 (5)	14,0 (11)	2 111 (15)	1 323 (8)
Łódzkie	23 666 (7)	880 (9)	11,2 (7)	2 143 (12)	1 142 (10)
Małopolskie*	21 989 (10)	735 (12)	8,7 (2)	2 302 (5)	3 519 (3)
Mazowieckie*	40 817 (1)	1 056 (4)	9,0 (3)	3 166 (1)	11 833 (1)
Opolskie	21 347 (11)	921 (8)	11,9 (9)	2 225 (7)	1 219 (9)
Podkarpackie	17 789 (15)	662 (15)	14,2 (12)	2 089 (16)	748 (14)
Podlaskie	19 075 (14)	671 (14)	10,4 (5)	2 187 (9)	178 (16)
Pomorskie	25 308 (5)	959 (6)	10,7 (6)	2 472 (3)	1 415 (7)
Śląskie*	27 792 (2)	1 079 (3)	9,2 (4)	2 560 (2)	2 087 (6)
Świętokrzyskie	19 274 (13)	675 (13)	14,9 (13)	2 118 (14)	2 313 (5)
Warmińsko- mazurskie	19 709 (12)	815 (10)	18,7 (15)	2 119 (13)	1 010 (11)
Wielkopolskie*	27 553 (3)	933 (7)	7,8 (1)	2 263 (6)	3 106 (4)
Zachodnio- pomorskie	23 924 (6)	1 089 (2)	16,4 (14)	2 275 (8)	1 006 (12)
Polska	25 767	895	11,2	2 476	3 231,34

* Województwa, do których w 2006 roku napłynęło prawie 85% kapitału zagranicznego ogółem.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, <http://www.stat.gov.pl> (15.10.2008).

Jak wynika z danych zawartych w tabeli 3, zaobserwować można silną korelację BIZ *per capita* z poziomem PKB *per capita* oraz średnim wynagrodzeniem brutto, jednak zróżnicowanie poziomu bezpośrednich inwestycji zagranicznych *per capita* jest większe niż zróżnicowanie wynagrodzeń oraz poziomu produktu krajowego brutto. W województwach, do których napłynęło najwięcej kapitału zagranicznego ogółem, odnotowano najwyższy poziom PKB *per capita* oraz najwyższe przeciętne wynagrodzenie w skali

kraju. W regionach, w których poziom kapitału zagranicznego jest niewielki, zaobserwować można odwrotną sytuację. W tym miejscu warto powołać się na wyniki badań prowadzonych przez A. S. Bediego i A. Cieślaka, które potwierdzają, że płace w polskim przemyśle są wyższe w tych rodzajach działalności, w których większe jest zaangażowanie firm zagranicznych, oraz że płace pracowników w tych przemysłach wzrastają w szybszym tempie. Ponadto autorzy Ci stwierdzili, że korzyści płynące z obecności zagranicznych inwestorów przenikają na cały rozkład płac, nie zwiększając nierówności pomiędzy różnymi grupami pracowników¹⁶. Poziom bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce wpływa również na stopę bezrobocia. Województwa, w których zainwestowano najwięcej kapitału zagranicznego *per capita* charakteryzują się również najniższą stopą bezrobocia w skali kraju, wyjątek stanowi województwo dolnośląskie. W niektórych województwach zaobserwować można również zależność między poziomem BIZ *per capita* a dochodami własnymi gminy. Zakładając, że likwidacja Specjalnych Stref Ekonomicznych nie spowoduje gwałtownego odpływu BIZ, to należy przypuszczać, że korelacja między tymi wielkościami zwiększy się m.in. po zniesieniu tych stref, w których przedsiębiorstwa obecnie częściowo zwolnione są z podatku od osób prawnych, jak i z podatku od nieruchomości.

ZAKOŃCZENIE

Nie ulega wątpliwości, że bezpośrednie inwestycje zagraniczne są siłą motoryczną rozwoju regionów, gdyż wprowadzają nowoczesne technologie i tworzą nowe miejsca pracy. Ten typ inwestycji spowodować może również wzrost wydajności oraz produktywności gospodarki. Kapitał zagraniczny, bardzo ważny dla rozwoju regionu, omija jednak regiony, gdzie występuje słaba infrastruktura oraz wysokie bezrobocie, co pogłębia istniejące dysproporcje. Podobna sytuacja uwidacznia się w Polsce, gdzie prawie 85% kapitału zagranicznego ulokowano w pięciu najbardziej rozwiniętych regionach. W najbliższym czasie nie należy spodziewać się poprawy w tym zakresie, ponieważ do naszego kraju napływać będą BIZ o coraz większym zaawansowaniu technologicznym, a – jak wynika z prowadzonych badań naukowych – lokowane one będą przeważnie w regionach wysoko rozwiniętych.

Na przykładzie Polski zaobserwować można bezpośredni wpływ poziomu bezpośrednich inwestycji zagranicznych na produkt krajowy brutto poszczególnych regionów, dochody własne gmin, stopę bezrobocia czy

¹⁶ M. Gorynia, M. Bartosik-Purgat, B. Jankowska, R. Owczarzak, *Efekty zewnętrzne bezpośrednich inwestycji zagranicznych – aspekty teoretyczne i wyniki badań empirycznych*, „Ekonomista” 2/2006, s. 193.

przeciętne wynagrodzenie. Regiony o wysokim poziomie BIZ charakteryzują się niższym poziomem bezrobocia, wyższym przeciętnym wynagrodzeniem i przede wszystkim wyższym poziomem produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca.

Literatura

- Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w województwie kujawsko-pomorskim (stan, znaczenie dla gospodarki województwa, stymulanty i destymulanty napływu)*, pod red. W. Karaszewskiego, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2005.
- Czaplewski L., *Przestrzenne rozmieszczenie inwestycji zagranicznych w Polsce*, [w:] *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce*, pod red. W. Karaszewskiego, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń 2003.
- Cieślak A., *Geografia Inwestycji Zagranicznych. Przyczyny i Skutki lokalizacji z udziałem kapitału zagranicznego w Polsce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2005.
- Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2006 roku*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2007.
- Dziemianowicz W., *Inwestycje zagraniczne jako czynnik rozwoju polskich regionów*, Ekspertyza wykonana na zlecenie Departamentu Koordynacji Polityki Strukturalnej w Ministerstwie Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2004.
- Główny Urząd Statystyczny, <http://www.stat.gov.pl> (15.10.2008).
- Gorynia M., Bartosik-Purgat M., Jankowska B., Owczarzak R., *Efekty zewnętrzne bezpośrednich inwestycji zagranicznych – aspekty teoretyczne i wyniki badań empirycznych*, „*Ekonomista*” 2/2006.
- Heller J., Warżała R., *Regionalne uwarunkowania napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski*, „*Ekonomista*” 6/2005.
- Jaworek M., *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w prywatyzacji polskiej gospodarki*, Dom Organizatora, Toruń 2006.
- Kania M., *Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na rozwój gospodarczy regionu na przykładzie Opolszczyzny*, [w:] *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w podnoszeniu konkurencyjności polskiej gospodarki*, pod red. W. Karaszewskiego, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2005.
- Kujawka M., *Znaczenie bezpośrednich inwestycji zagranicznych dla rozwoju regionu (na przykładzie województwa kujawsko-pomorskiego)*, [w:] *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w podnoszeniu konkurencyjności polskiej gospodarki*, pod red. W. Karaszewskiego, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2005.
- Latocha T., *Bezpośrednie inwestycje a rozwój regionalny w Polsce*, [w:] *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce*, pod red. W. Karaszewskiego, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń 2003
- Stawicka M., *Atrakcyjność inwestycyjna Polski*, CeDeWu, Warszawa 2007.
- Szczepkowska-Flis A., *Podstawy teoretyczno-metodyczne badania roli inwestorów bezpośrednich w gospodarce regionu*, [w:] *Rola zagranicznych inwestorów bezpośrednich w gospodarce Wielkopolski*, pod. red. L. Wojtasiewicz, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań 2006.
- Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (DzU 2003 Nr 23 poz. 1966).
- Warżała R., *Regionalne zróżnicowanie aktywności kapitału zagranicznego*, [w:] *Gospodarka Polski po 15 latach transformacji*, pod red. Z. Dach, A. Polloka, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Kraków 2005.

- Weresa M. A., *Skutki inwestycji zagranicznych dla gospodarki kraju przyjmującego – doświadczenia Polski*, [w:] *Rola inwestycji zagranicznych w gospodarce*, Zeszyty BRE Bank-Case, nr 62, Warszawa 2002.
- Witkowska J., *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Europie Środkowo-Wschodniej*, UŁ, Łódź 1996.
- Zakrzewska-Półtorak A., *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w gospodarce województwa dolnośląskiego*, rozprawa doktorska, Akademia Ekonomiczna im. Oskara Langego, Wrocław 2006.

The Influence of the Foreign Direct Investments on the Regional Disproportions in Poland

Summary

The foreign direct investments (FDI) have positive influence on the economy of regions, as such investments cause the inflow of innovative technologies and new management techniques and create new work places. Foreign direct investments contribute to the economic growth of Poland. This article explains the importance of the FDI for the economy of regions, presents the differentiation in the volume of foreign direct investments in different voivodships of Poland and shows the influence of these investments on the disproportions between provinces of Poland. This article also presents the dependence of the macroeconomics indicators on foreign direct investment.

